

**KREDİ KARTLARINDAKİ TAKSİT UYGULAMASININ
TÜKETİCİNİN HARCAMA ALIŞKANLIKLARI ÜZERİNDEKİ
ETKİSİNİ ÖLÇMEYE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA
(KIRIKKALE İLİ ÖRNEĞİ)**

Tülin DURUKAN*
Halil ELİBOL**
Müzeyyen ÖZHAVZALI***

ÖZET

Modern bir ödeme aracı olan kredi kartları, günümüzün yoğun rekabet ortamında gerek üreticiler ve gerekse satıcılar açısından pazarda varolmanın ve güçlü kalmanın önemli unsurlarından biri haline gelmiştir. Plastik para olarak da adlandırılan kredi kartları tüketici açısından ise prestij, kısa vadeli nakit kredi, para taşıma gereksizliği, taksitli alış-veriş imkanı ve geç ödeme avantajından yararlanma v.b. özellikler içermektedir. Son dönemlerde kredi kartında taksit uygulamasının giderek yaygınlaşması, daralan ekonomiye canlılık kazandırmak, mal ve hizmet satışlarını artırmak amacıyla satıcıların seçtiği yöntemlerden yalnızca bir tanesidir. Bu makalede kredi kartlarındaki taksit uygulamasının tüketicilerin harcama alışkanlıkları üzerindeki etkisi ölçülmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kredi kartı, tüketim, harcama eğilimi, taksit.

ABSTRACT

Credit cards, as modern payment instruments, have become one of the most important elements for both producers and salespersons in terms of market survival and being powerful in this competitive environment today. Credit cards, also called plastic money, have different characteristics, such as consumers' prestige, for short-term cash credit, unnecessary cash keeping, and installment payment shopping and late payment possibilities etc.. Recently, wide spread use of credit cards is only one of the methods of payment chosen by salespersons in order to bring activity to narrowed markets and to increase the sales of goods and service. In this article, the effects of the installment payment application of credit cards on consumers' spending habits were tried to be measured.

Keywords: Credit Card, consuming, spending tendency, instalment.

GİRİŞ

Mal ve hizmetlerin ödeme aracı olmak, nakit temin etmek ve süreklilik arz eden bir kredi kaynağı oluşturmak gibi fonksiyonları olan kredi kartlarının geçmişi, bir asırdan fazla bir süreye dayanmaktadır. Ülkemizde ise karma ekonomiden liberal ekonomiye geçtiğimiz 1980'li yıllarda nadir rastlanan kredi kartları, 1990'lı yıllardan itibaren mal ve hizmet piyasalarında yaygın olarak kullanılmaya başlamıştır.

2000 yılının Kasım ayında bir bankaya devlet tarafından el konulması ile başlayan ve 2001 yılı Şubat ayında Türk lirasının %80 oranında değer kaybetmesi (devalüasyon) ile sonuçlanan Cumhuriyet tarihinin en büyük

---

* Yrd. Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

** Yrd. Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi Kırıkkale Meslek Yüksek Okulu

*** Öğr. Gör., Kırıkkale Üniversitesi Keskin Meslek Yüksek Okulu

ekonomik krizinde kredi kartları pek çok tüketicinin nakit sıkışıklığını aşma konusunda yararlı olmuştur. Ancak, ilerleyen günlerde kart sahiplerinin borç ödeme sıkıntısına düşmeleri sebebiyle kredi kart borçlarının da kısmen etkilediği ekonomik krizler geçtiğimiz dört yılda azalmasına rağmen özellikle sabit ve dar gelirliiler açısından etkileri devam etmiştir. Bu dönemde bankalar ve kart veren alışveriş merkezleri tüketimi canlandırabilmek amacıyla giyimden gıdaya, seyahatten eğlenceye, akaryakıttan ilaca kadar dayanıklı-dayanıksız tüketim malları ile hizmetlerin yer aldığı çok geniş bir yelpazede kartla yapılan alışverişlere bonus adı altında çeşitli hediyeler, indirimler, bedava telefon konuşma süresi yada kontürü gibi cazip fırsatlar sunmaktadır. Yine son yıllarda kredi kartlarında taksit uygulaması tüketicilere avantaj sağlayan diğer bir yöntem olarak kullanılmaktadır.

Bu çalışmada enflasyonun düşmesine paralel olarak Yeni Türk Lirasına geçtiğimiz 1 Ocak 2005 tarihinden itibaren Türk lirasından altı sıfır atılarak paramızın değer kazandığı (revalüasyon) iddia edilen bir dönemde, kredi kartlarındaki taksit uygulamasının (Bankalar Kanununda yeni bir düzenlemeye gidilerek gıda ve akaryakıt harcamalarında taksit uygulaması kaldırılmıştır) tüketiciler tarafından nasıl algılandığını ölçmeye yönelik bir saha araştırması yapılmış ve kriz sonrası halkımızın harcama alışkanlıklarındaki değişim saptanmaya çalışılmıştır.

1. Kredi Kartı Tanımı, Fonksiyonları ve Çeşitleri

Kredi kartı; mülkiyeti kendilerine ait olmak üzere banka yada finansal kuruluşların müşterilerine önceden belirlenen limitlerde, anlaşmalı işyerlerinden yurtiçi ve yurtdışında mal ve hizmet satın alma ile nakit ödeme birimleri veya otomatik ödeme makinelerinden nakit çekimlerde kullanılmak amacıyla verilen karttır (Yılmaz, 2000:10). Kart sahibi, mal ve hizmet ödemelerinde nakit kullanmaktan kurtulmanın yanı sıra kısa dönemli nakit kredi ihtiyacını karşılayarak kredi kartından iki yönlü fayda sağlamaktadır. Kredi kartı, harcamalarda nakit para ve çek kullanımını azaltmayı amaçlamaktadır.

Kredi kartında üç taraf vardır, bunlar; kartı çıkaran kuruluş, kart sahibi ve kartla ödemeyi kabul eden işyeridir (Ardahan; 1997:32). Üç taraflı sistem olarak tanımlanabilecek kredi kartı sisteminin başarısı, tüketici istek ve ihtiyaçlarının karşılanması yoluyla işletme amaçlarının gerçekleştirilmesini mümkün kılan modern pazarlama anlayışının bir gereği olarak her üç tarafın da tatmin edilmesine bağlıdır.

Kredi kartını tercih etme nedenleri arasında; nakit para taşınmasından kaçınma, rahat alışveriş yapma, belirli bir dönem faizsiz kredi kullanma, çek garanti limiti, deniz aşırı ülkelerde nakit çekme ve genişletilmiş kredi imkanına kavuşma sayılmaktadır (Çeker; 1997:1).

Birbirinden farklı fonksiyonları olan ve plastik para olarak da nitelenen kredi kartlarını üç başlık altında toplamak mümkündür (Torlak; 2002:67).

Banka Kredi Kartı; bankalar veya kredi kartı çıkaran kuruluşlar tarafından müşterilerine verilen ve üye işyerlerinden yapılan mal ve hizmet alımlarında kullanılan karttır (Visa ve Master Card gibi). Para yerine geçer, kart sahibine

**Kredi Kartlarındaki Taksit Uygulamasının Tüketicinin Harcama Alışkanlıkları Üzerindeki Etkisini
Ölçmeye Yönelik Bir Araştırma (Kırıkkale İli Örneği)**

nakit kredi sağlar. Bankaların kredi kartlarından elde ettikleri gelir, nakit kredi kullanımının artışına bağlı olarak artar (Meidan; 1996:119).

Ödeme Kartı; kısa süreli kredi avantajı sağlayan bu kartlar, anlaşmalı kuruluşlardan yapılan alışverişlerde ödemeyi belirli bir bildirim tarihine kadar geciktirmektedir (Advantage Card, Diners Club gibi). Bu kartlarda müşterinin yalnızca üye kuruluştan yaptığı alışverişe ilişkin hesaplar yer aldığından hesap kartı olarak da adlandırılmaktadır (Akdoğan; 1990:4).

Borç Kartı; “Hesap Erişim Kartı”, “Banka Nakit Kartı” veya “ATM-Otomatik Para Makinesi” olarak da adlandırılan bu kartla, kart sahipleri hesaplarına ulaşabilmekte, para yatırabilmekte veya çekebilmektedirler (Bankamatik, Tele 24 gibi). Borç kartı ile yapılan alışverişlerde ödeme on-line olarak veya harcama belgesi (slip) bankaya ulaştığında, müşterinin tasarruf hesabından düşülerek yapılmaktadır.

Müşteriler, bankalar ve sisteme üye işletmeler açısından bakıldığında kredi kartlarının ekonomik yaşamın ayrılmaz bir parçası haline geldiği görülmektedir. Özellikle ekonomik krizlerin sıkça yaşandığı veya küresel krizlerden yoğun bir şekilde etkilenen ülkemizde olumsuz pek çok etkisine rağmen kredi kartı kullanımının üç tarafa (müşteri-satıcı-banka) da önemli avantajlar sağladığı bir gerçektir. Aşağıda günlük hayatımızda böylesine önemli bir yer tutan kredi kartının dünyada ve ülkemizdeki geçmişine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

2. Tarihsel Süreç İçinde Dünyada ve Türkiye’de Kredi Kartının Gelişimi

Tarihte ilk defa 1894 yılında turizm sektöründe faaliyet gösteren ABD merkezli Hotel Letter Credit Company tarafından çıkarılan kredi kartları ilerleyen yıllarda çeşitli petrol şirketleri ve departmanlı mağazalar tarafından işgörenleri ve müşterilerinin hesaplarını kontrol etmek amacıyla verilmiştir (Yılmaz, 2000:84).

Kullanımı başlangıçta belirli bir bölge veya hizmetle sınırlı tutulan kredi kartını ödeme aracı olarak tasarlayan kişi Frank McNamara isimli ABD’li bir kredi uzmanıdır. 1950 yılında müşterisini yemeğe davet eden McNamara hesap ödemek istediğinde üzerinde para olmadığını anlayınca duyduğu mahcubiyeti müşterisine hissettirmemek için kartvizitinin arkasını imzalayarak hesabı öder ve tüketicilerin yanlarında nakit taşımaksızın harcama yapabileceği bir ödeme aracı tasarlamaya karar verir. Müşterisi ile yediği yemekten esinlenerek “Dinners Card” adını verdiği bu plastik kart, belirli bölge ve hizmetle sınırlı olmayan ayrıca pek çok işletmede de kullanılabilen ilk kredi kartıdır (BKM:1997:2). ABD’de 1951 yılından itibaren bankalar kredi kartı çıkarma konusunda çalışmalar yapmaya başlamış ve 1958’de Bank of America ve Chase Manhattan Bank’ın çıkardığı (Amex) kredi kartları piyasada kullanılmaya başlamıştır. Aynı yıl, Visa ve 1966’da Mastercard olarak bilinen kredi kartı California’da bulunan bankalar tarafından çıkarılmıştır (Teoman, 1996:16).

Avrupa, 1960 yılından sonra kredi kartı ile tanışmış, Fransa’da Card Blanche 1970’lerden sonra yaygın olarak kullanılmıştır. 1972’de İsviçre’de, 1975’de Almanya’da ilk defa kredi kartı kullanılmaya başlamıştır. Daha sonra Brüksel’de

EuroCard merkezi kurularak Master Card ve Visa Card tüm dünyada kullanılmaya başlamıştır. Japonya, Hong Kong, Singapur, Malezya, Tayland, Filipinler ve Rusya’da da 1990’lı yıllardan itibaren kredi kartı uygulaması başlamıştır (BKM:1997:2).

Türkiye’de kredi kartı ilk defa 1968 yılında “Diners Club” adıyla çıkarılmıştır. Daha sonra American Express (Amex) kartı piyasaya girmiştir. 1975 yılında Interbank grubuna bağlı olarak Mastercard, Eurocard ve Access kartları piyasaya sürülmüştür. 1981 yılında ise Visa kredi kartı ülkemizde kullanılmaya başlamıştır. 1987 yılında Türkiye’de ilk defa Pamukbank Prestige Card adını verdiği kredi kartını, kendi kredi sistemini tüm finansmanını üstlenerek oluşturmuştur. 1990’lı yılların başından itibaren ise dünyadaki büyük kredi kartı kurumlarının çıkardığı kartlar son yıllarda yaygın bir şekilde kullanılarak tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de nakit ve diğer ödeme şekillerinin yerini almıştır.

3. Araştırmanın Amacı

Tüketicinin istek ihtiyacına uygun mal ve hizmeti üretmenin yanı sıra henüz farkına varamadığı ihtiyaçlarını karşılayacak ürünü tasarlamak tüm işletmelerin dolayısıyla modern pazarlama yaklaşımının temel sorunudur. Bu anlamda tüketicilere getirdiği alışveriş kolaylığı açısından kredi kartları günlük hayatımızın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Diğer taraftan kredi kart kullanımının yaygınlaşması ve kullanım sıklığının artması amacıyla kart veren kuruluşlar kadar mal ve hizmet üreten kuruluşlar da tüketimi canlandırabilmek amacıyla kredi kartı ile taksitli alışveriş yöntemlerini uygulamaya başlamışlardır. Bu araştırmanın amacı, kredi kartında taksit uygulamasının tüketicilerin satın alma davranışları üzerindeki etkisini ölçmektir. Bu şekilde özellikle son beş yıldır ekonomik krizin olumsuz etkilerinden kurtulmaya çalışan ülkemizde tüketicilerin kredi kartı ile ilişkileri avantaj/dezavantaj oluşturma açısından incelenmiş olacaktır.

4. Araştırmanın Yöntemi, Kriter Değişkenleri ve Hipotezleri

Kredi kartında taksitli dönem uygulamasının tüketicinin satın alma davranışları üzerindeki etkisini ölçmeye yönelik araştırmamızda mevcut durumu belirlemek üzere tanımlayıcı araştırma modeli, veriler arasında bağlantı kurulmasında ise neden-sonuç modeli kullanılmıştır.

Araştırmanın kriter değişkenleri olarak, tüketicilerin gelir ve harcama düzeyleri, kredi kartının kullanım sıklığı ve harcama alanları, borç ödeme oranları, taksitli alışverişin harcama miktarı üzerindeki etkileri alınmıştır.

Ardından araştırmanın hipotezleri aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

1. Kredi kartı sahiplerinin eğitim düzeyi ile kredi kartı kullanımı arasında anlamlı bir ilişki vardır.
2. Kredi kartı sahiplerinin gelir düzeyi ile harcama düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır.
3. Kredi kartı ile taksitli alışveriş yapma imkanı ile tüketicilerin harcama düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Kredi Kartlarındaki Taksit Uygulamasının Tüketicinin Harcama Alışkanlıkları Üzerindeki Etkisini Ölçmeye Yönelik Bir Araştırma (Kırıkkale İli Örneği)

4. Tüketicilerin gelir düzeyi ile kredi kart borcunu ödeme oranları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

5. Araştırmanın Kısıtları, Evreni ve Veri Toplama Yöntemi

Araştırma Kırıkkale ilinde dayanıklı ve dayanıksız tüketim malları satan büyük bir alışveriş merkezinde yapılmıştır. Örnek kütlenin seçiminde ödemelerini kredi kartı ile yapan tüketicilerin yer almasının yanında nakit ödeme yapan tüketiciler ve sayıca çok olmamasına rağmen Kırıkkale ilindeki diğer büyük alışveriş merkezlerinin araştırma kapsamında olmaması kısıtlayıcı bir neden olarak tanımlanabilir.

Araştırmanın evrenini alışveriş merkezinde kredi kartı ile ödeme yapan tüketiciler oluşturmuştur. Firma yetkilileri ile yapılan görüşme sonucunda kredi kartı ile alış-veriş yapan tüketici sayısının aylık ortalama 6000 civarında olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Elde edilen ikincil verinin %16.6'sını oluşturan 1000 tüketici, örneklem büyüklüğü olarak hedeflenmiştir. İki hafta süren saha çalışmasında (araştırmanın yapıldığı ayın ilk haftası Kırıkkale'de işçilerin maaş alması ve yine aynı ayın 15'ini takip eden hafta da memurların maaş alması dikkate alınmıştır) araştırmaya katılan tüketici sayısı 1000'i aşınca uygulamaya son verilmiştir.

Araştırmada 26 soru ve çoktan seçmeli yanıtların yer aldığı bir form kullanılarak tüketicilere yüz yüze anket uygulanmıştır. SPSS programında soruların madde ve güvenilirlik testleri için önce 50 anket uygulanmış ve bu sonuçlara göre anket formu yeniden düzenlenerek alana uygulanmıştır. Araştırmaya katılanların, bazı sorulara yanıt vermekten kaçınması ve bazı sorularda da mütereddit davranarak birden çok seçeneği tercih etmesi, bir kısım anketin kapsam dışına çıkarılmasına neden olmuştur. Araştırmada kullanılabilir durumdaki 826 ankete çeşitli istatistiksel analizler uygulanmıştır. Tüm sorular SPSS paket programında ayrı ayrı değerlendirilerek frekans dağılımları çıkarılmış, %95 güven aralığında güvenilirlik testleri yapılmış, çapraz tablolara ise Pearson'ın Chi-Square (ki-kare) testi uygulanmıştır.

6. Araştırmanın Bulguları

Kredi kartlarındaki taksit uygulamasının harcama alışkanlıkları üzerindeki etkisini ölçmeye yönelik bu araştırmada bulguları aşağıdaki gibi sıralamak olasıdır.

Araştırmaya katılan cevaplayıcıların, meslek grupları, eğitim düzeyleri, gelirleri, yaşları gibi demografik özellikleri aşağıdaki tablolarda verilmiştir

Tablo 1. Tüketicilerin Demografik Özellikleri

Özellikler	n n= 826	%
Yaşları		
18 ve altı	53	6,4
18-30	445	50,1
30-40	181	22
40 ve üssü	150	18,2
Eğitim düzeyleri		
Ortaöğretim	297	36,0
Lise	445	53,9
Üniversite ve üssü	84	10,2
Meslek grupları		
Emekli	90	10,9
Ev hanımı	14	1,7
İşçi	207	25,6
Memur	258	31,2
Öğrenci	78	9,4
Serbest Meslek	173	20,9
Gelir Düzeyi(1YTL)		
0-250	73	8,8
250-500	288	34,9
500-1000	312	37,8
1000+	140	16,9

Tablo 1'e göre ankete katılan tüketicilerin %50,1'i 18-30 yaş arası, %22'si 30-40 yaş arasındadır. Araştırmaya katılan tüketicilerin eğitim düzeylerinin %53,9'unu lise, %36'sını ortaöğretim mezunları oluşturmaktadır. Tüketicilerin %31,2'sinin memur, %20,9'unun serbest meslek, %25,6'sının işçi, %10,9'unun işçi olduğu görülmüştür. Yine, araştırmaya katılan tüketicilerin gelirleri %34,9 ile 250-500 YTL, %37,8'i ise 500-1000 YTL. arasındadır.

6.1. Kredi Kartı Sahiplerinin Harcama Miktarları

Araştırmaya katılan tüketicilerden araba sahibi olan 301 kişinin (%36,4) yakıt tüketimine ayırdıkları miktar sırasıyla, %20,7 oranla 0-100 YTL, %10,9 oranla 100-150 YTL'dir. Tüketicilerin tüm tüketim ürünlerine ayırdıkları miktar ise %46,2 oranla 0-100 YTL, %43,2 oranla 100-250 YTL arasındadır. Araştırmaya katılan tüketicilerin kredi taksitlerinden doğan borçlarının tutarı %64,4 oranla 250-500 YTL, %31,5 oranla 0-250 YTL arasındadır. Ayrıca tüketicilerin kredi kartı borçlarının ödenmeyen tutarı %59,8 oranla 100-150 YTL, %33,7 oranla 0-100 arasındadır.

**Kredi Kartlarındaki Taksit Uygulamasının Tüketicinin Harcama Alışkanlıkları Üzerindeki Etkisini
Ölçmeye Yönelik Bir Araştırma (Kırıkkale İli Örneği)**

6.2. Tüketicilerin Alışveriş ve Kredi Kartı Kullanım Tercihlerindeki Faktörler

Tüketicilerin satınalma tercihlerindeki önemli faktörler sırasıyla kredi kartı ile taksitli alışveriş %22,6 oranla en başta gelmektedir. Bol çeşit %17,1, kaliteli ürün ise %15, oranla yer almaktadır. Kredi kartı ile alışverişlerde taksit, reklam ve diğer promosyon (bonus, chip para gibi) araçlarının rolü ankete katılan tüketiciler tarafından %51,4 oranla 'Az' %24,1 oranla 'Çok' ve %17,1 oranla 'Hiç yok' şeklinde tanımlanmıştır.

6.3. Kredi Kartında Taksit Uygulamasının Harcamaları Etkileme Durumu

Kredi kartında taksit uygulaması **harcamaları artırır** düşüncesini 'Katılıyorum' şeklinde yanıtlayan tüketicilerin oranı %60,8, 'Tamamen katılıyorum' şeklinde yanıtlayanların oranı ise %33,4'dür. Kredi kartında taksit uygulaması **harcamaları azaltır** düşüncesine 'Kesinlikle katılıyorum' şeklinde yanıt veren tüketicilerin oranı %58,8, 'Katılıyorum' şeklinde yanıt verenlerin oranı ise %14,5 'tir. Yine kredi kartında taksit uygulaması **harcamaları değiştirmez** düşüncesini 'Kesinlikle katılıyorum' şeklinde yanıtlayan tüketicilerin oranı %63, 'Katılıyorum' şeklinde yanıtlayanların oranı ise %16,9 'dur.

6.4. Ailenin Toplam Aylık Geliri İle Giderlere Ayrılan Tutarlar Arasındaki İlişkiler

Ailenin toplam aylık geliri ile tüm tüketim ürünlerine ayrılan tutar arasında ki-kare testine göre (Pearson Chi-Square=275,587, Asymp. Sig. (2-sided)=0,0000<0,01) **anlamli bir ilişki bulunmuştur.**

Ailenin toplam aylık geliri ile sadece gıda ürünlerine ayrılan tutar arasında (Pearson Chi-Square=105,331, Asymp. Sig. (2-sided)=0,0000<0,01) **anlamli bir ilişki bulunmuştur.**

Diğer tarftan ailenin toplam aylık geliri ile temizlik ürünlerine ayrılan tutar arasında ise (Pearson Chi-Square=, Asymp. Sig. (2-sided)=0,616<0,01) **anlamli bir ilişki bulunamıştır.**

Yine ailenin toplam aylık geliri ile giyim ürünlerine ayrılan tutar arasında da (Pearson Chi-Square=11,716, Asymp. Sig. (2-sided)=0,469<0,01) **anlamli bir ilişki bulunamıştır.**

6.5. Ailenin Toplam Aylık Geliri İle Kredi Kartı Taksitlerden Doğan Borçların Tutarı Arasındaki İlişki

Tablo 2. Ailenin Toplam Aylık Geliri İle Kredi Kartı Taksitlerden Doğan Borçların Tutarı

	Kredi kartı taksitlerden doğan borçların tutarı (1 YTL)				Toplam	
	0-250	250-500	500-1000	1000-2000		
Ailenin toplam aylık geliri (1 YTL)	0-250	23	47	3	73	
	250-500	88	190	9	288	
	500-1000	105	193	11	312	
	1000+	39	95	6	140	
		5	7	1	13	
Toplam		260	532	30	4	826

Ailenin toplam aylık geliri ile kredi kartı taksitlerden doğan borçların tutarı arasında Tablo 2'de de görüldüğü gibi (Pearson Chi-Square=20,245, Asymp. Sig. (2-sided)=0,0000<0,01) **anlamli bir ilişki bulunmuştur.**

6.6. Kredi Kartı Taksitlerden Doğan Borçlarının Tutarı İle Eğitim Düzeyi Arasındaki İlişki

Tablo 3. Kredi Kartı Taksitlerden Doğan Borçların Tutarı İle Eğitim Düzeyi

	Eğitim düzeyi			Toplam	
	0-250	Ortaöğretim	Lise		Üniversite ve üssü
Kredi kartı borcunun ödenmeyen miktarı (1 YTL)	0-250	116	140	28	284
	250-500	179	296	54	529
	500-1000	2	9	2	13
Toplam		297	445	84	826

Tablo 3 ve ki-kare testi sonuçlarına göre (Pearson Chi-Square =6,553, Asymp. Sig. (2-sided)=0,161) kredi kartı taksitlerden doğan borçların tutarı ile eğitim düzeyi arasında **anlamli bir ilişki bulunamamıştır.**

Kredi Kartlarındaki Taksit Uygulamasının Tüketicinin Harcama Alışkanlıkları Üzerindeki Etkisini Ölçmeye Yönelik Bir Araştırma (Kırıkkale İli Örneği)

6.7. Kredi Kartı Borcunun Ödenmeyen Miktarı İle Eğitim Düzeyi Arasındaki İlişki

Tablo 4. Kredi Kartı Borcunun Ödenmeyen Miktarı İle Eğitim Düzeyi

	Eğitim düzeyi				Toplam
		Ortaöğretim	Lise	Üniversite ve üssü	
Kredi kartı borcunun ödenmeyen miktarı (İYTL)	0-100	99	149	30	278
	100-150	178	268	48	494
	150-200	9	9	2	20
	200-250	5	12	1	18
	250+	6	7	3	16
Toplam		297	445	84	826

Tablo 4 ve (Pearson Chi-Square =3,712, Asymp. Sig. (2-sided)=0,882) değerlerine göre kredi kartı borcunun ödenmeyen miktarı ile eğitim düzeyi arasında **anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.**

Sonuç ve Öneriler

Kredi kartlarındaki taksit uygulamasının harcama alışkanlıkları üzerindeki etkisini ölçmeye yönelik bu çalışmada sonuçları aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür.

1. Ankete katılan tüketicilerin büyük çoğunluğu 18-30 yaş aralığındadır.
2. Ankete katılan tüketicilerin yarısından fazlası eğitim düzeyleri itibariyle lise mezunudur.
3. Ankete katılan tüketicilerin meslek gruplarına göre dağılımının sırasıyla memur, işçi ve serbest meslek, olduğu görülmüştür.
4. Araştırmaya katılan tüketicilerin gelir düzeyinin büyük bir çoğunlukla 500-1000 YTL, aralığında olduğu, daha sonraki grubun ise 250-500YTL aralığında bir gelir düzeyine sahip olduğu görülmüştür.
5. Araştırmaya katılan tüketicilerin araba sahibi olanlarının, yakıt tüketimine ayırdıkları miktarın çoğunlukla 0-100 YTL aralığında olduğu, daha sonraki grubun ise 100-150 YTL aralığında yakıt tükettiği görülmüştür.
6. Araştırmaya katılan tüketicilerin tüm tüketim ürünlerine ayırdıkları miktarın büyük bir çoğunlukla 0-100 YTL ve 100-250 YTL aralığında olduğu görülmüştür.
7. Araştırmaya katılan tüketicilerin yarısından fazlası kredi taksitlerinden doğan borçlarının tutarı 250-500 YTL arasındadır.
8. Araştırmaya katılan tüketicilerin yarısından fazlasının kredi kartı borçlarının ödenmeyen tutarı 100-150 YTL arasındadır.
9. Tüketicilerin satınalma tercihlerindeki en önemli faktörlerin kredi kartı ile taksitli alışveriş yapma imkanı, bol çeşit ve kaliteli ürün olduğu görülmüştür.

10. Kredi kartı ile alışverişlerde taksit, reklam ve diğer promosyon (bonus, chip para gibi) araçlarının rolünü ankete katılan tüketicilerin yarısı “oldukça etkili” şeklinde düşünmektedirler.
11. Kredi kartında taksit uygulaması harcamaları artırır düşüncesine tüketiciler çok büyük bir oranla katılmaktadır. Bu sonucu, kredi kartında taksit uygulaması harcamaları azaltır düşüncesine ‘Katılıyorum’ diyenlerin oranının çok düşük olması da desteklemektedir. Diğer taraftan kredi kartında taksit uygulaması harcamaları değiştirmez düşüncesine ‘Kesinlikle katılıyorum’ diyenlerin oranının da çok düşük olmaması; her ne kadar kredi kartından doğan borçların miktarı aksini gösterse de, tüketicilerin harcamalarını gelirleri oranında yapmaya çalıştığı görülmektedir.
12. Ailenin toplam aylık geliri ile kredi kartı taksitlerinden doğan borçların tutarı arasında anlamlı bir ilişki vardır.
13. Kredi kartı taksitlerinden doğan borçların tutarı ile eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.
14. Yine kredi kartı borcunun ödenmeyen miktarı ile eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Yukarıdaki sonuçlara göre ülkemizde kredi kartı kullanımı hayli yaygındır. Ancak kullanım konusunda tüketicilerin yeterince bilinçli olmadıkları ve ortalama olarak aylık harcama miktarları kadar kredi kart borçlarının bulunduğu görülmektedir. Bu durumda kart sahiplerinin büyük bir çoğunluğu borçlu bir yaşam sürmektedir. Diğer taraftan reklam ve çeşitli promosyonların tüketiciyi satın almaya iten nedenler arasında olduğu ve kredi kart sahiplerinin ödeme güçlerine göre tüketimlerini artırdıkları, ancak kimi zaman da gelir düzeylerinin üzerinde harcama yaptıkları anlaşılmaktadır. Üç taraflı bir sistem olarak da tanımlanan kredi kartlarında en fazla risk taşıyan ve sonuçta zarar gören tarafın tüketici olduğu açıktır. Bunda kart ihraç eden banka ve kuruluşların tüketiciyi yeterince aydınlatmamalarının da önemli bir eksik olduğunu belirtmek gerekir. Kredi kartlarının yasal niteliği ve borcun ödenmemesi halinde temerrüde düşülmesinin yaratacağı sıkıntıların, kredi kart formlarında minik puntolarla yazılan yazılarla değil, sözlü olarak da anlatılması gerekir. Bankalar Kanunu’nda bu yönde yapılan olumlu değişikliklere rağmen, tüketiciyi korumaya yönelik önlemler yeterli değildir. Gerek Bankalar Kanununda, gerekse Tüketici Koruma Kanununda yapılacak ilave değişikliklerle, en az bankalar kadar, tüketicinin de korunmasına yönelik önlemler artırılmalıdır. Düzenli bir gelire sahip olmayanlara kart verilmesi veya tüketicinin gelir düzeyinin çok üzerinde limite sahip kredi kartına sahip olması sınırlandırılabilir. Alış-veriş, nakit çekim ve temerrüt faizlerinin belirli bir oranın üzerine çıkması, her ne kadar serbest piyasa düzenininin mantığına aykırı da olsa, tüketicinin korunması adına yasal açıdan sınırlandırılabilir. Son olarak yazılı, görsel ve işitsel medyada çağdaş dünyanın en kolay harcama aracı olan kredi kartlarının dikkatli kullanımı konusunda tüketiciyi aydınlatıcı haber, makale ve programların yer alması diğer bir önlem olarak düşünülebilir.

Kredi Kartlarındaki Taksit Uygulamasının Tüketicinin Harcama Alışkanlıkları Üzerindeki Etkisini
Ölçmeye Yönelik Bir Araştırma (Kırıkkale İli Örneği)

Yararlanılan Kaynaklar

Akdoğan, M.Ş., 1990, Kredi Kartları ve Kayseri’de Kredi Kartları Kullanımı, Erciyes Üniv. İİBF Araştırma Yayınları No:1, Kayseri

Ardahan, F., 1997, “Kredi Kartları ve Antalya’da Kredi Kartı Kullanımına İlişkin Bir Araştırma”, *Pazarlama Dünyası*, Yıl:11, Sayı:64, Temmuz/Ağustos, 33-41

Bankalararası Kart Merkezi, 1997, “Kredi Kartlarının Tarihçesi”, *Pano Dergisi*, Kasım, Sayı:2

Çeker, M., Kredi Kartı Uygulaması ve Özel Hukuk Açısından Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanımı, 1997, Ankara

Meidan, A., Marketing Financial Services, 1996, MacMillan Pres Ltd., London

Teoman, Ö., Hukuki Yönden Kredi Kartı Uygulaması, 1996, İstanbul.

Torlak, Ö., 2002, “Kredi Kartı Kullanımının Satınalma Alışkanlıklarına Etkileri Üzerine Eskişehir’de Bir Araştırma”, *Yönetim*, Yıl:13, Sayı:41, Ocak, 67-78

Yılmaz, E., Türkiye’de Kredi Kartı Uygulaması ve Ekonomik Etkileri, 2000, İstanbul